

[Statsministeren.]

gradvise gennemførelse af dansk privatret i Grønland at holde sig i nær kontakt såvel med folketingets Grønlandsudvalg som med landsrådet for på denne måde at sikre sig, at der ikke gennemføres regler, som man fra grønlandsk side ikke kan anse for ønskelige.

Bestemmelsen i lovforslagets stk. 2 tager sigte på gennemførelse af bestemmelser af offentligretlig karakter. Uden denne bestemmelse ville det være nærliggende at drage den modsætnings slutning fra lovforslagets stk. 1, at offentligretlige bestemmelser kun kunne gennemføres i Grønland med hjemmel i en lov. En sådan konsekvens ville stride på afgørende måde mod den hidtidige statsretlige praksis og ville bl. a. medføre, at en række anliggender af speciel grønlandsk karakter, som nu behandles af landsrådet, fremtidig skulle forelægges folketinget. Som eksempel herpå kan jeg nævne, at gennemførelse af fredningsbestemmelser, der herhjemme hviler på lov, uden bestemmelsen i lovforslagets stk. 2 fremtidig ville være unddraget landsrådets kompetence.

I lovforslagets sidste stykke siges det, at fremtidige love ikke har gyldighed for Grønland, medmindre andet bestemmes. For en overfladisk betragtning kan denne bestemmelse forekomme påfaldende, navnlig efter at Grønland er blevet en ligeberettiget del af Danmark. Forholdet er imidlertid det, at de aller fleste af de love, der gennemføres, ikke finder anvendelse i Grønland. Jeg kan henvise de af de ærede medlemmer, som måtte nære tvivl om rigtigheden heraf, til at gennemse en tilfældig årgang af lovtidende. Det vil af en sådan gennemgang fremgå, at langt de fleste af de offentligretlige love ikke tager sigte på grønlandske forhold. Hvad dernæst privatretten angår, finder jeg det indlysende, at indførelsen af sådanne bestemmelser i Grønland må ske efter en bestemt metode, således at man først skaber sådanne love, som er af størst betydning for befolkningen i det daglige liv. Hvis rækkefølgen af de bestemmelser, der skal indføres i Grønland, skulle være afhængig af, hvilke lovgivningsområder der i det øvrige Danmark gøres til genstand for revision, ville en rationel tilrettelæggelse af arbejdet med gennemførelsen af privatret i Grønland ikke være mulig.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale lovforslaget til folketingets velvillige behandling.

Jeg skal endelig for det høje folketing fremsætte *forslag til lov for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning* og *forslag til lov om tilføjelser til lov om rettens pleje i Grønland.* (*Ægteskabssager*).

I de senere år er der gentagne gange fra grønlandsk side fremsat ønsker om indførelse af skrevne retsregler vedrørende indgåelse og opløsning af ægteskab. Dette er således påpeget af de grønlandske repræsentanter i Grønlandskommissionen og ligeledes fremhævet af en række grønlandske myndigheder overfor de af statsministeriet i 1948 udsendte jurister, der skulle tilvejebringe et overblik over den materielle ret for den under grønlandsk ret stående befolkningsgruppe. Det må derfor forekomme rimeligt og naturligt, at man har ladet en lovgivning på dette område danne indledningen til den kodificering af privatretten i Grønland, som er påbegyndt.

I dag er ordningen i Grønland den, at personer, som står under dansk ret, henhører under den danske lov om ægteskabs indgåelse og opløsning af 30. juni 1922, medens der for personer, der står under grønlandsk ret, gælder en uskreven sædvaneret. Allerede fra gammel tid er opfattelsen af ægteskabsbetingelserne og formerne for ægteskabs indgåelse blevet således præget af den danske kirkes indflydelse, at der i dag ikke er tale om afgørende afvigelser fra dansk ret.

Anderledes forholder det sig med adgangen til opløsning af ægteskab ved separation og skilsmisse. Den oprindelige grønlandske opfattelse gik ud på, at ægteskabet var frit opløseligt, og i kolonisationens første tid bestod der stadig en vis adgang til ophævelse af ægteskabet. Efterhånden bredte der sig den opfattelse, som kirken kraftigt støttede, at det ikke kunne lade sig gøre at opløse et ægteskab i levende live, og denne opfattelse er i dag ganske fast. I årenes løb har der af og til overfor myndighederne været fremsat andragende om skilsmisse, uden at dette er blevet opnået, og det fremgår af det herom indsamlede materiale, at der i de senere år er forekommet ikke helt få tilfælde af varigere samlivsophævelse.

Ved forslaget har man tilstræbt en over-

[Statsministeren.]

førelse af den danske ægteskabslov i dens helhed på alle punkter, hvor ikke forholdene i Grønland afgørende taler for en fravigelse fra de danske regler. Det kan ikke anses for betænkeligt og stridende mod grønlandsk retsopfattelse, at dansk ret således i vidt omfang er lagt til grund for lovforslaget. Forsåvidt angår ægteskabs indgåelse, ligger den hidtil fulgte praksis som anført tæt op ad dansk ret, og forsåvidt angår ægteskabs opløsning, er stillingen jo den, at man har skullet skabe et helt nyt retsinstitut i Grønland. Hertil kommer, at ønsket om, at der med tiden kan ske en sammensmeltning af retsområderne i Danmark og Grønland; og hensynet til at undgå større ændringer i den retlige status for danske i Grønland taler for at lægge den danske ægteskabslov til grund.

En gennemgang af lovforslaget vil dog vise, at disse hensyn ikke er gennemført på bekostning af de særlige grønlandske synspunkter, der kan anlægges. Forsåvidt angår afsnittet om ægteskabsbetingelserne og ægteskabsformen, kapitlerne I—IV, er dansk ret kun fraveget på mindre væsentlige punkter, navnlig derved at man har tillagt præsterne en udvidet beføjelse med hensyn til lysning og prøvelse af ægteskabsbetingelserne, hvilket hviler på grønlandsk tradition. Ægteskabsalderen er i Grønland i dag 19 år for mænd og 17 år for kvinder. Det fremgår af det indhentede materiale om indgåede ægteskaber i perioden 1947—1951, at parterne ved indgåelse af ægteskab kun i forholdsvis få tilfælde ligger under den danske ægteskabsalder — 21 år for mænd og 18 år for kvinder. Man har derfor foreslået at følge den danske ægteskabsalder og samtidig give adgang til dispensation, der i vidt omfang kan meddeles af præsterne.

Kapitel V om ægteskabs omstødelse og kapital VI om separation og skilsmisse følger også i hovedlinierne de danske regler.

Forslagets bestemmelser om opløsning af ægteskab har givet anledning til nogen betænkelighed, idet man — navnlig fra landsrådets side — har været inde på, at en for let adgang til skilsmisse kunne føre til for mange tilfælde af uovervejede ophævelser af ægteskaber. Man har herved navnlig haft for øje, at de økonomiske tilstande i Grønland endnu i et vist omfang er på na-

turaløkonomiens stadium, og at en tilfredsstillende ordning med hensyn til bodeling og underholdspligt derved i høj grad vanskeliggøres, ligesom tilværelsesformen i den grad hviler på forudsætninger om familieliv, at en udvikling i retning af mange skilsmisser må befrygtes at virke temmelig omvæltende på samfundstilstandene. Det har derfor været overvejet, om man burde følge de danske regler fuldtud, eller om man burde søge en mellemløsning, der i nogen grad besværliggør adgangen til skilsmisse.

Under drøftelserne i landsrådet i 1952 blev det foreslået, at bestemmelsen om adgang til skilsmisse som følge af utroskab ændredes således, at det var en betingelse, at der forelå gentagne tilfælde af eller særlig krænkende form for ægteskabsbrud. Da reglen om skilsmisse som følge af ægteskabsbrud er den mest anvendelige, hvor parterne er interesseret i en hurtig opløsning af ægteskabet, mente man ved dette ændringsforslag at kunne hindre misbrug og derved en række uovervejede, ulykkelige ægteskabsopløsninger. Landsrådets stilling til dette problem måtte tillægges betydelig vægt, men mod den af landsrådet foreslåede formulering kunne navnlig anføres, at ægteskabsbrud herved i et vist omfang blev legaliseret, og at bestemmelsen stillede den krænkede ægtefælle i en bevismæssigt overordentlig vanskelig situation. Man foreslog derfor i indeværende år den i forslagens § 59 a optagne bestemmelse for landsrådet, der tiltrådte den. Efter denne formulering, der indfører en vis udsættelse af skilsmisedommens virkninger i de tilfælde, hvor skilsmissegrunden er utroskab, skulle de hensyn, der lå bag ved landsrådets velbegrundede betænkeligheder, fuldtud være tilgodeset.

Af forslagens øvrige bestemmelser skal jeg fremhæve, at reglerne i §§ 66 og følgende om deling af boet og fastsættelse af underholdsbidrag afviger en del fra de tilsvarende danske bestemmelser, idet man har taget hensyn til den herskende grønlandske opfattelse, således som den hidtil har givet sig udtryk, navnlig ved dødsboskifterne.

Forslaget indfører den ordning, at separation og skilsmisse som hovedregel sker ved dom. Det fastsættes udfra den betragtning, at den retlige afgørelsesmåde i modsætning til i Danmark normalt vil være den

[Statsministeren.]

hurtigste, da der er en retskreds for hver kommune, medens der kun er een administrativ myndighed til at afgøre disse sager. Der er dog også åbnet parterne adgang til at vælge den administrative afgørelsesmåde.

Samtidig med forslaget om en grønlandsk ægteskabslov fremsættes altså forslag til lov om tilføjelser til lov om rettens pleje i Grønland, hvorved der tilvejebringes processuelle regler om fremgangsmåden ved ægteskabs opløsning. Bestemmelserne ligger nær op ad den danske retsplejelovs bestemmelser, men følger i system og principper især den grønlandske retsplejelovs andre bestemmelser.

Jeg anser de her foreliggende lovforslag for at være et meget betydningsfuldt skridt frem imod den tilstand af fuldstændig retsenhed mellem alle i Grønland bosatte, som er målet for vore bestræbelser, og jeg anbefaler forslagene, som er tiltrådt af landsrådene, til det høje folketings velvillige behandling.

Formanden: Eksemplarer af de nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 16 medlemmer og 16 stedfortrædere til det udenrigspolitiske nævn.

Valgt blev: *Alsing Andersen* med stedfortræder *Per Hækkerup*, *Einer-Jensen* med stedfortræder *Poul Hansen* (Grenaa), *Holger Eriksen* med stedfortræder *Lars M. Olsen*, *Poul Hansen* (Kalundborg) med stedfortræder *M. Larsen*, *Frøde Jakobsen* med stedfortræder *Nina Andersen*, *Lindberg* med stedfortræder *Horn*, *Frøde Nielsen* med stedfortræder *Teichert*, *Gustav Pedersen* med stedfortræder *Victor Gram*, *Erik Eriksen* med stedfortræder *From*, *Jørgen Gram* med stedfortræder *Helga Pedersen*, *Thorkil Kristensen* med stedfortræder *Heick*, *Edvard Sørensen* med stedfortræder *Søren Andersen*, *Ole Bjørn Kraft* med stedfortræder *Aksel Møller*, *Kristen Amby* med stedfortræder *Rasting*, *Foss* med stedfortræder *Marie Antoinette von Lowzow* og *Jørgen Jørgensen* (*Lejre*) med stedfortræder *Bertel Dahlgaard*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 16 medlemmer og 16 stedfortrædere til Nordisk Råd.

Valgt blev: *Einer-Jensen* med stedfortræder *Lars M. Olsen*, *Nina Andersen* med stedfortræder *Frøde Nielsen*, *Bundvad* med stedfortræder *Kaj Andresen*, *Holger Eriksen* med stedfortræder *Per Hækkerup*, *Poul Hansen* (Kalundborg) med stedfortræder *Victor Gram*, *Gustav Pedersen* med stedfortræder *Horn*, *Lindberg* med stedfortræder *Kai Jensen*, *Erik Eriksen* med stedfortræder *Damsgaard*, *Marius Buhl* med stedfortræder *Øllgaard*, *Thorkil Kristensen* med stedfortræder *Jørgen Gram*, *Harald Nielsen* med stedfortræder *N. Chr. Christensen*, *Ole Bjørn Kraft* med stedfortræder *Karl Olsen*, *Foss* med stedfortræder *Marie Antoinette von Lowzow*, *Thestrup* med stedfortræder *Rasting*, *Jørgen Jørgensen* (*Lejre*) med stedfortræder *Steen* og *Bertel Dahlgaard* med stedfortræder *A. C. Normann*.

Den følgende sag på dagsordenen var:

Valg af 15 medlemmer til udvalget vedrørende regulering af bymæssige bebyggelser.

Valgt blev: *Kai Jensen*, *Ingvard Dahl*, *Ove Hansen*, *Urban Hansen*, *Holger Larsen*, *Th. Mikkelsen*, *Peter Nielsen*, *Jensen-Brobjy*, *Givskov Christensen*, *Jens Chr. Christensen*, *Paabøl*, *Thestrup*, *Fanger*, *Gottschalck-Hansen* og *Kirsten Gloerfelt-Tarp*.

Man gik derpå til:

Afgørelse af formandens forslag om behandlingen af forslag til beslutning af folketinget [angående importen af motorkøretøjer] (af Tholstrup).

Formanden: Mit forslag går som tidligere nævnt ud på, at forslaget underkastes een behandling efter reglerne for lovforslags anden behandling, dog således at forslagsstilleren får lejlighed til at fremsætte forslaget, hvortil kan anvendes indtil 15 minutter. Hvis ingen gør indsigelse, betragter dette forslag som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.